

Lokálnost je naší budoucností: Cesta k Ekonomice Štěstí

English title: *Local is Our Future: Steps to an Economics of Happiness* (book excerpt)

Written by: Helena Norberg-Hodge – Founder & Director, Local Futures

Translated by: Petra Sejáková

(Následuje úryvek z první kapitoly nové knihy „Lokálnost je naší budoucností: Cesta k Ekonomice Štěstí“ od Heleny Norberg-Hodge, publikované „Local Futures“ v červenci 2019)

Aby lidský druh měl nějakou budoucnost, musí se začít chovat lokálně.

Dobrou zprávou je, že cesta k této budoucnosti se již začíná prosazovat. Stranou mainstreamových medií je poněkud drsný slogan „čím větší tím lepší“, který dominoval ekonomickému smýšlení po staletí, konfrontován s mnohem jemnější, „ženštější“ perspektivou, která umísťuje do středu zájmu blahobyt člověka ve spojení s ekologickým přístupem ke světu. Lidé začínají přicházet na to, že spojení s Přírodou samotnou a lidmi mezi sebou navzájem je tím pravým zdrojem štěstí. A každý den vznikají nové a nové inspirativní iniciativy, které nabízejí potenciál k opravdové prosperitě.

Zároveň je zde vzrůstající povědomí-od občanské úrovně po akademické kruhy-že reálná ekonomika je svět přírody, na kterém jsme konec konců závislí ve všech našich potřebách. Pouze pokud přijmeme za svůj a podpoříme strukturální posun v současné ekonomice- pryč od závislosti na globálním trhu řízeném velkými korporacemi směrem k rozmanitým regionálním systémům-budeme moci žít způsobem, který bude odrážet toto porozumění.

Naneštěstí naši političtí i ekonomičtí vůdci zůstávají k této realitě slepí. Ukazují nám poněkud odlišnou cestu, na které biotechnologie nasytí svět, internet umožní globální spolupráci, roboti osvobodí člověka od fyzické i psychické dřiny a bohatství 1% bude nějakým způsobem ke prospěchu chudým.

Jak bude taková budoucnost vypadat? Ray Kurzweil ze společnosti Google nám tvrdí, že naše potraviny budou pocházet z „kontrolovaných vysokých budov“ a budou zahrnovat laboratorně klonované maso. Podle Elona Muska z Tesly je vybudování města na Marsu „kritickým bodem pro maximalizaci života lidstva, zatímco „30-ti patrové tunely“ uleví přetíženým městům na Zemi. Goldman Sachs vysvětluje, že digitalizace předmětů každodenní potřeby „vytvoří sítě mezi přístroji, lidmi a

internetem, vedoucí k vytvoření nového ekosystému, který umožní vyšší produktivitu, lepší účinnost energie a vyšší zisky.“

Tyto nápady jsou chváleny jako vizionářské a odvážné, ale to co slibují je pouze nárůst dominantních trendů-neo-koloniální expanze, urbanizace a komodifikace-přeplněných módními přístroji. To co nám ale už neříkají je, že tento systém vyhazuje ty nejbohatší zdroje- lidskou energii a práci-na hromadu odpadků. Zároveň naše daně podporují dramatický nárůst spotřeby energií a vzácných přírodních zdrojů. Náš systém současně podporuje masovou nezaměstnanost, chudobu a znečištění.

Tento systém není výrazem vůle většiny: naopak jsme byli vyloučeni z možnosti prosadit svůj názor. Zároveň nevěřím, že by situaci vystihovalo přirovnání k boji „dobrých proti zlým“. Je pravda, že lidé vědomě prosazující monokulturu podniků představují jen nepatrný zlomek světové populace - možná méně než 10 000 jednotlivců po celém světě - nicméně jsou natolik uchváteni abstraktními ekonomickými modely a ukazateli, že jsou často slepí vůči účinkům jejich rozhodnutí na reálný svět.

V jistém smyslu nás systém všechny polapil do svých sítí. Dokonce i generální ředitelé velkých korporací a bank jsou vedeni spekulativními trhy, aby splnili krátkodobé cíle v oblasti zisku a růstu. Jsou pod silným tlakem, aby zůstali na vrcholu kvůli strachu ze ztráty vlastních pracovních míst a zklamání svých akcionářů. Je to tedy samotný systém, který musí být volán k odpovědnosti a změně - nikoli zaměnitelní jednotlivci, kteří v něm mají určitou moc.

Ale jak jsem řekla na začátku, není to jediný směr, kterým se svět ubírá. Lidé na celém světě touží po hlubokých svazcích ve společenstvích a po spojení s přírodou, vedle které jsme se většinu naší existence vyvíjeli. A zdola se tak snaží o zásadní posun tímto směrem. Není jim vlastní vize postavená na posedlosti několika miliardářů high-tech triky a na talentu pro hromadění peněz: místo toho vychází z hluboké zkušenosti toho, co vlastně znamená být člověkem.

Na všech kontinentech se lidé v různých kulturách scházejí, aby znovu vytvářeli sociální strukturu a opět se spojili se Zemí a jejími ekosystémy. Budují prosperující místní ekonomiky a mezigenerační komunity, které poskytují smysluplnější a produktivnější práci. Od komunitních zahrad po farmářské trhy, od alternativních vzdělávacích prostor k místním obchodním aliancím a družstvům - co má toto vše společného, je obnova místních vztahů, které odrážejí přetrvávající a vrozeně lidskou touhu po lásce a spojení.

Tyto lokalizační iniciativy jasně dokazují, že lidská povaha samotná není zdrojem problémů - naopak, je to nelidské měřítko techno-ekonomické monokultury, která infiltrovala a zmanipulovala naše touhy a potřeby. Toto zjištění je posíleno pozorováním toho, co se stane, když se lidé vrátí do styku se strukturami, které v

lidském měřítku jsou. Viděla jsem proměnu vězňů i delikventních teenagerů, kteří našli smysl vlastní existence a směr, kterým se v životě mohou ubírat, vyléčenou depresi a překonání sociálních, etnických a mezigeneračních rozporů.

V mnoha případech tyto iniciativy pramení spíše ze zdravého rozumu než z jakéhokoli záměru „změnit svět“. Společně však představují silnou výzvu pro pořádek ve společnosti a formulují velmi odlišnou vizi budoucnosti.

Toto vznikající hnutí překračuje konvenční levo-pravou polaritu. Jedná se v něm o to, jak umožnit rozkvět rozličných lidských hodnot a snů a současně znovu začlenit kulturu do přírody. Znamená to, že společnosti se mohou posunout směrem ke zbavení se své závislosti na vzdálených, nezodpovědných monopolech, které produkují naše základní potřeby ve vysoce mechanizovaných monokulturních systémech na druhé straně světa, ve prospěch lokální řemeslné výroby pro místní potřeby. Důraz je kladen na skutečné potřeby, nikoli na umělé touhy vytvořené obchodníky a reklamou ve snaze roztopit pece konzumu a nekonečného růstu.

Lokalizace znamená dostat se z vysoce nestabilních a vykořisťovatelských bublin spekulací a dluhů a návrat do reálné ekonomiky - našeho propojení s ostatními lidmi a světem přírody. Spíše než vyžadovat nespočet tun dokonale rovných mrkví a vyhazovat ty, které se nehodí na plakát (tak jak to dělají obchodní řetězce), požadují místní trhy rozmanitost produktů, a proto vytvářejí pobídky pro diverzifikovanější a ekologičtější produkci. To znamená více jídla s mnohem menším počtem použitých strojů a chemikálií, více rukou pracujících na zemi, a tedy i více smysluplnějších zaměstnání. Znamená to dramatické snížení emisí CO₂, žádnou potřebu plastových obalů, větší prostor pro biodiverzitu, větší oběh bohatství v místních komunitách, více osobních rozhovorů mezi výrobcem a spotřebitelem a více vzkvétajících kultur založených na skutečné vzájemné závislosti.

Efekt, který lokalizace vytváří, nazývám „multiplifikátorem řešení“ a tento vzorec sahá za naše potravinové systémy. Ve slepém, od reality odtrženém a nadměrně specializovaném systému globální monokultury jsem viděla bytové výstavby vytvořené z dovážené oceli, plastu a betonu, zatímco dubové stromy rostoucí na jejich místě byly pokáceny a přeměněny na štěpky. Naproti tomu zkrácení vzdáleností strukturálně znamená více "očí na akr" a inovativnější využití dostupných zdrojů. Může to znít utopicky, ale jakmile se vzdáme závislosti na vysoce centralizovaných automatizovaných systémech v oblastech jako je zdravotnictví a vzdělávání, můžeme obnovit rovnováhu mezi lékařem a pacientem, mezi učitelem a studentem, a tím vytvořit prostor pro individuální potřeby a schopnosti.

Je zcela relevantní představit si svět bez nezaměstnanosti; jak je pravda u každé cenovky na polici supermarketu, nezaměstnanost je politické rozhodnutí, které je v současné době vytvářeno podle mantry „efektivity“ v centralizovaném způsobu vytváření zisků. Jakmile byla politická levice i pravice koupěna dogmatem „větší je lepší“, občané zůstali bez skutečné alternativy.

Když posílíme ekonomiku v lidském měřítku, změní se samotné rozhodování. Vytváříme pak nejen systémy, které jsou dostatečně malé na to, abychom je ovlivnili, ale také se stáváme součástí sítě vztahů, která informuje o našich akcích a perspektivách na hluboké úrovni. Zvýšená viditelnost dopadů našeho jednání na komunitu a místní ekosystémy vede k uvědomění založeném na zkušenosti, což nám umožňuje, abychom nabyli sebevědomí k provádění změn a zároveň získali pokoru ke komplexnosti života kolem nás.

Na základní úrovni nám lokalizace umožňuje ocenit neustále se vyvíjející, měnící se povahu vesmíru. Místo toho, abychom žili s nálepkami a dívali se na svět skrze slova, zažitá pojmy a čísla, uvědomujeme si, že každý člověk, zvíře a rostlina je jedinečný a mění se s každým okamžikem. Lokalizace nám propůjčuje intimitu a tempo potřebné k tomu, abychom cítili tuto plnost a radost z toho, že jsme nedílnou součástí živé sítě vztahů.

Stojíme před prostým výběrem mezi dvěma radikálně odlišnými cestami. Jedna nás neúnavně vede k rychlému, rozsáhlému, monokulturnímu, technologickému rozvoji. Je to cesta, která nás odděluje od sebe navzájem a od světa přírody a urychluje náš sestupný sociální a ekologický úpadek. Druhou cestou je zpomalení, zmenšení měřítka a podpora hlubokého propojení k obnově sociální a ekonomické struktury nezbytné pro uspokojení našich hmotných a hlubších lidských potřeb způsobem, který zároveň sytí jedinou planetu, kterou máme.

Knihu „Local is Our Future“ si můžete objednat v internetovém obchodě Local Futures.

This is an excerpt from the first chapter of Local is Our Future: Steps to an Economics of Happiness, a new book by Helena Norberg-Hodge, published by Local Futures in July 2019.

Paperback copies of Local is Our Future are available to order from Local Futures' online store: <https://www.localfutures.org/store/Local-is-Our-Future-p140051233>